

MAGYAR SIKETNÉMA-OKTATÁS

A „Siketnéma-Intézeti Tanárok Országos Egyesületének“ hivatalos lapja.

A siketnémák oktatásával foglalkozók szakközlönye.

Megjelen minden hó 1-én legalább 1 ivnyi terjedelemben.

= Előfizetési ár: =		Felelős szerkesztő:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Egész évre:		NÉMETH LÁSZLÓ.	Kecskemét,
Tagok számára 7 kor.		Kiadó és laptulajdonos:	Templom-útca 95. szám.
Mások számára 12 kor.		A Siketn.-int. Tanárok Orsz. Egyesülete.	

TARTALOM: Egy-egy osztály növendék-létszáma. — Vélemények: Borbély Sándor, Stanczel János, Mlínkó István, Nagy Péter, Wentzel József, Völker József, Hercsuth Kálmán, Klug Péter, Bihari Károly, Schöffler Károly. — Jelentés a szaktanács 1905. évi működéséről: Berkes János. — Választmányi jegyzőkönyv. — Hírek.

Egy-egy osztály növendék-létszáma.

Oktatásügyünket az utolsó 10 év alatt különösen kétirányú mozgalom: az extenzív és intenzív irányban való fejlesztés és az erre való törekvés jellemzi. Gáncs nélkül, csupán a párhuzamosság megállapíthatása végett rámutatunk, hogy a múlt a munka eredményeként nem hagyott ránk annyi örökséget, mint amennyit, a jelen idő rohamosságával itélve, 100 év leforgása után várhattunk volna tőle. Ezzel nem akarjuk régi egyes emberek érdemét kisebbíteni, vagy eltüntetni, kiki a maga idejében elvégezte azt a kötelességet, melyet a kor kijelölt számára. De tény, hogy a régi idő az ő versenynélküliségével, mondhatni nyugalmasságával, nem érezte annyi újításnak, kezdésnek szükségességét, mint most érezzük. Mi újabbak a haladás szellemétől üzetve, az újítás érzetétől ingerelve s talán fiatalabb korunk vérmérseketétől is hajtatra, rohamosan véljük és akarjuk pótolhatni a felfedezett hiányokat. Ez okból magyarázható meg, hogy a legutóbbi 10 év alatt extenzív irányban többet tettünk, mint előzőleg 100 év alatt történt. S ezzel sem elégedtünk meg: az extenzív haladással párhuzamosan akarjuk tartani a belterjes haladást, fejlődést is. Mindez nem gáncsolandó törekvés, mert ezt is a kor szelleme hozza magával. Ezzel pedig szembeszállni csak az igen kiválóak akarhatnak.

De az eszközök és módok megválogatása már rajtunk áll.

Mert mit tapasztalunk mostanság? Azt, hogy az ügynek úgy extenzív, mint intenzív fejlesztése, a felelősség nehéz súlyával a megroskadásig nehezedik azokra, akik amugy is egy helyett két ember munkásságával dolgoznak most. Ugyis, ha kötelező törvényes intézkedés hiányában a siketnéma gyermek szülője nem viszi iskolába gyermekét, és az iskola, vagy osztály nem elég népes, akkor az igazgató a hibás, mert nem üt elég lármát

az iskola érdekében. Ha a szülő idő előtt veszi ki gyermekét az iskolából és az osztály elnéptelenedik, ezért felelni ismét csak az igazgató kellemetlen kötelessége. Ha volna gyermek, de nincs eltartási költség, ennek sem lehet más oka, mint az igazgató, mert hiszen a segély-gyűjtés, országos könyöradomány gyűjtése, nagyobbreszt szintén az igazgatók vagy megbizottaik dolga, kötelessége. Vagy kalácsot, vagy tanácsot adni tehát — hogy pénz legyen, — mindig az igazgató dolga, lévén ő a felügyelő bizottságnak jegyzője, titkára, mozgató-éltető lelke. Az igazgatók különféle leleményessége igazolja is eléggé, mi mindent ki nem gondolnak, meg nem tesznek, csak hogy iskolájuk csődöt ne mondjon. Ezer és tizezer számban gyártják a gyűjtőleveket, azé a pálma, ki évenként többet küld, vagy küldet el. Az egyik vidéki körútra indul tanítványaival, hogy népszerűsítse az eszmét és pénzforrást találjon iskolájának; a másik művészek és művésznők után szaladgál, hogy iskolája érdekében egy jótékony célú előadásra megnyerje azt; a harmadik kiállítást rendez, stb. stb. hogy az ügyet külső oldalról előbbre vigye.

Mindezt és ezeket el kell ismernünk és nem hunyhatunk szemet annyi lázas tevékenység előtt.

Ez pedig időt kíván, testi és szellemi erőt fogyaszt.

Hát az ügy intenzív részével hogy vagyunk?

A miniszteri rendeletek, utasítások, kimutatások, jegyzőkönyvek, felterjesztések, átiratok a multhoz képest megszapordván: az igazgatók és munkatársaik dolgai — keveset mondok — megháromszorosodtak, a kívánalmak tehát megnöttek. Igaz, hogy ezekkel együtt megnőtt a szolgálati idő is: 30 évből 40 lett, de ezt ellensúlyozza az, hogy a tanárokból tanítók lettek; ez tehát kiegyenlíti egymást.

A tanítás e redménye, ami fő és amiért tulajdonképen volnánk, vak szemmel is látható, hogy több a régin él, az eddiginél, mert példátlan az a buzgóság, melyet az e téren alkalmazott jobbára fiatal emberek, a fiatalságot jellemző erő kifejtéssel végeznek. De gondoljuk meg, hogy nem lehetünk mindig fiatalok, ideálisak és naivak.

Azért kötelességszerűleg — nehogy visszaesés legyen az oktatás eredményében — meg kell mondanunk, hogy a sokat bíró fiatalság könnyelmű erő kifejtésével való visszaélés az, ha azt kívánjuk tőlük, hogy az extenzív fejlődést az intenzív fejlődés színvonalon tartása mellett is biztosítsák.

Mert hogy szólnak az eddigi rendelkezések?

Egyik miniszteri rendelet megállapítja, hogy egy-egy osztály növendék-létszáma legtöbb 15 lehet. És ma már kezd általánossá lenni némely körökben az a felfogás, hogy nem is osztály az, melynek nincs 15 növendéke. Aki ért valamit a siketnémák oktatásához és aki tényleg gyakorlatilag működött is, tehát felelősséggel tartozik, az a megmondhatója: mit tesz 15 gyermeket, a tantervnek, igazgatónak, miniszteri biztosnak és miniszternek, megfelelőleg tanítani.

Nem! Nem lehet az, hogy a növendéklétszám gyarapodása, az úgy extenzív fejlesztése ugyanannak felelősségére, hogy ne mondjam: bőrére menjen, aki az intenzív fejlesztésért felelős első sorban és egyedül. Nem lehet a tanítóra az iskola fentartó kötelességét is ráerőszakolni. Ne akarjuk tehát az extenzív fejlődést a *tanároknak nem nevezhető* tanítók testi épségén keresztül is mindenáron biztosítani. Ez az igyekezet a humánus ügynek nevezett különleges tanítási ág embereivel szemben legkevésbé volna humánus.

Ugy gondoljuk, hogy ilyesféle eszmével közelebről fog foglalatoskodni a szaktanács, midőn a miniszter úrnak egy ily tárgyú leiratát tárgyalja. Legalább erre enged következtetni a szaktanácsnak az igazgatóságokhoz intézett az az átirata, mely az egyes osztályok növendék-létszáma ügyében kér véleményt.

Az egyesek s ugyanakkor a tanítási eredmény érdekében kívánatosnak tartjuk kifejezni, hogy az osztályok esetleges elnéptelenedése ellenében valahol másutt kell orvosságot szereznii s nem azzal, hogy egy-egy osztályban 15 legyen a normális szám. Ha annak idejében kitalálták a maximális létszámot, ám ez csak kivételes esetek határpontja legyen, de ne az az általános szám, mely megöli a tanárt és kockára teszi a tanítás eredményét is.

A költségekről gondoskodjék az iskolafenntartó, az iskolázás kötelezettségéről az állam; a tanító pedig tanítson.

Megszivlelés végett ajánljuk ezeket a t. szaktanácsnak.*

* * *

A gyógypedagógiai orsz. szaktanács véleményt kér az egyes testületektől arra nézve, hogy miként lehetne a felsőbb osztályok elnéptelenedését megakadályozni, illetőleg az osztályok növendék-létszámát biztosítani.

E fontos kérdéssel a Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesülete már 1902-ben kezdett foglalkozni, s az erre vonatkozó véleményét 1903. évi felterjesztésében a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez is juttatta. Ha tudnám, hogy e felterjesztést illetékes helyen figyelemre méltatták, nem szólnék a dologhoz. Lehet azonban, hogy akkori javaslatunk kikerülte, vagy nem vonta magára a figyelmet, azért én részemről jelenleg ily javaslatot tennék:

A kifelé való terjeszkedést az oktatási eredmény rovására most már tovább nem erőszakolnám, sőt az erőt ez utóbbinak fejlesztésére fordítanám teljesen. Miért? Mert a világ minden nappal követelőbb s nekünk több eredményt kell felmutatni a beszéd stb. terén. Ha ezt nem vagyunk képesek felmutatni, kevesebb lesz, vagy talán meg is inog a bizalom a siketnémaoktatás eredménye iránt, s megfelelő törvényes kényszerítés hiányában a szülők — a kik nagyobb részt amúgy is szegények — nem

* Az I-só osztály növendékeinek létszáma és a felsőbb osztályok létszámának biztosítása tárgyában kartársaink közül többhöz kérdést intéztünk s a beérkezett feleleteket alább, amint azok jöttek, egymásután közöljük.

viszik iskolába gyermekeiket. Tehát a tanítási jobb eredmény biztosítása szempontjából munkálnám a tankönyv kérdését (a mint csinálja is a szaktanács) és fokoznám a tanfolyam-hallgatók képzését, ami a valóságban azt a fokot nem éri el, melyet a szervezet megjelölt. És ha rajtam állana: vagy keresném s végrehajtanám azt a törvényszakaszt, miniszteri rendeletet, mely a siketnémák kötelező taníttatására vonatkozik, vagy ily törvényjavaslattal állanék elő. Hogy sikerül-e? azt nem tudom, de a tapasztalt baj ez irányban orvosolható. — Szegények a szülők? Nem tudják iskoláztatni idegen helyen gyermekeiket? Vagy képesek, vagy nem. Ha képesek, alkalmazni kell a rendszabályt. Ha nem képesek, fizesse a költséget az állam, vagy a községek, egyszóval az állami társadalom. A szervezetlen társadalom megunta már a sok koldulást: egy néhány év alatt végleg lejárattuk a siketnémák sorsa iránt megnyilvánult rokonszenvet és akkor nehezebb lesz újra kezdeni.

Addig is, míg ezek a távoli óhajtások megvalósulnának, az eddigi segélyforrások mellett talán meg lehetne az eddigi terjeszkedést tartani az oktatási eredmény kockázatát nélkül, sőt némi javulást is érhetnénk el, ha bizonyos határon belül párhuzamos osztályokat állítanánk fel. Am e tervhez van és kell hogy szava legyen a felügyelő bizottságoknak is, mint iskola-fentartóknak. Reménykedem azonban, hogy elfogadhatják ők is, azért én a felső osztályok elnéptelenedése ellen és az iskola szervezetszerű épsége érdekében ezt tartom javasolhatónak:

Minden iskola legyen legalább 6 osztályú (tehát az 1., 3., 5., 2., 4., 6. osztályokkal bíró iskolák fejlesztessenek ki, ha ugyan vannak még ilyenek). Minden iskola két I. osztályra való növendéket vegyen föl 10—10 növendékkel. Ezekből az általános percent szerint az első év végén elmaradhat s el is marad 20%; marad tehát a II. osztályban 8—8 növendék. Ezekből a II. év végén elmaradhat s el is marad 10—20%; marad tehát 13-14-15 növendék; ez egyesíttessék s mindvégig maradjon egy osztály. Ez a szám a III. osztálytól a végső évfolyamig nem apad úgy el, hogy legalább 8 növendék ne maradjon a végső osztályra.

Számításom szerint tehát egy-egy iskola létszáma így alakulna:

I. a)	10
I. b)	10
II. a)	8
II. b)	8
III.	13—15
IV.	12—14
V.	11—13
VI.	10—12
VII.	9—11
VIII.	8—10

Az I. osztály ilyen tervezetű 10 létszámát kívánja az elnéptelenedés megakadályozásán kívül a jó alapvető munka szükségessége. A II. osztály 8 létszámát megkívánja a II. osztály aránylag sok tananyagának jó elvégzése. Az egész vonalon pedig jobb eredmény lenne, a mi fokozná a közönség bizalmát s megfelelné a kor növekedő, követelőbb kívánalmának is.

Vác, 1906. március hó.

Borbély Sándor.

*

Ismertem valamikor egy kőmivest, aki olcsón is, gyorsan is dolgozott. Ő vele történt meg az a szerencsétlenség, hogy mikor egy általa épített új ház pincéjében pihent, összedőlt a ház és maga alá temette a kőmivest. Senki sem siratta, senki sem gyászolta, mert kontárkodónak ismerte őt mindenki. — Ilyen kontárkodók vagyunk mi szegény, magyarországi siketnéma-tanárok is, mert rossz anyagból olcsón is, gyorsan is akarjuk a a beszéd magasztos palotáját felépíteni. Pedig a természetet ki-játszani, megcsalni nem lehet! Megbosszulja magát felületes munkánk és minden fáradságunk hiábavalónak bizonyul, mikor az intézeteinkből kilépő siketnémák durva, fátyolozott, recsegő, kapkodó, érthetetlen kiejtésében nemes törekvésünk eredményét romokba dőlni látjuk.

Ne is csodálkozzunk, ha a szülők gyarló eredményünk láttára sokszor elkeserednek, ha a nagyközönség elidegenedik ügyüinktől.

Nem a siketnémák gyarlóságát és tudatlanságát, hanem a siketnémák beszédét akarja mindenki megérteni; az pedig lehetetlen ott, hol mi tanárok is alig vagyunk képesek a beszéd tartalmát kitalálni.

Ne szépitgessünk a dolgon semmit, ne ámitgassuk magunkat, mert ez úgy van, és aki nem hiszi, az járja végig Magyarország összes tanintézeteit!

Es mi ennek az oka?

Az erős, a tartós, a szilárd alapnak a hiánya.

Legelső munkánk jóságától függ későbbi fáradozásunk eredménye.

Ha növendékeink hangja már az első évben tiszta és csengő, ha a folyékony és könnyen érthető beszédnek és a logikus gondolkodásnak már itt adjuk meg az alapját, akkor minden lehetőség meg van adva ahhoz, hogy kitartó, lelkiismeretes munka mellett ideális célunkat megközelíthetjük. Ha azonban már az első munkánk is gyarló, akkor semmiféle szorgalom és tehetség nem segít többé; mert később a követelmények oly nagy sokasága halmozza el a gyermeket, hogy ez csak túlságos erőfeszítés mellett képes a beszéd tömkelegéből öntudatosan kibontakozni; mulasztottakat pótolni pedig sohasem képes.

Aki pedig azt hiszi, hogy egyik-másik növendékkel valamikor valamit pótolta, az önmagát ámitotta, mert amikor ő ezt tenni vélte, elhanyagolta az egész osztályát.

Hogy az oktatás alapját szilárdan és erősen építhessük meg, ahhoz időre, még pedig sok időre van szükségünk, mert mi a legtöbb esetben nemcsak nehéz munkát végzünk, hanem rossz, de nagyon is rossz anyaggal vagyunk kénytelenek dolgozni.

Az idő hosszúsága pedig nálunk két tényezőtől tétetik függővé, az egyik a növendékek létszáma, a másik az elvégzendő tananyag mennyisége. Sokat felölelő tananyagot sok növendékkel rövid idő alatt elvégezni egyszerűen lehetetlenség, hacsak azt nem akarjuk, hogy fejünk fölött összedüljön az épület. Pedig úgy látszik, hogy azt akarjuk!

Ember legyen a maga talpán az, aki 15—16 növendéknél 6 hónap alatt úgy fejleszti ki az összes hangokat, ahogy azokat *tényleg ki kellene fejleszteni!*

Azután, hol marad még a tanterv által előírt 200 szó és az alakítható mondatok sokasága.

Ne csábíttassuk el magunkat azon 3—4 növendék szép kiállításával, akik meglehetősen hallással és esetleges beszéd-töredékekkel jöttek az iskolába. Az osztály zöme igazi siketnéma — és siketnémák módjára is fog beszélni. — Látom a tanárok ideges kapkodását és elkeseredését, mikor az idő futva-fut, és a gyermekek tehetetlenül megállanak!

Óh Istenem, adassék meg a tanároknak az az idő, amelyre mint embernek szüksége van, és meglesz a nyugodt tanítás, a türelmes kitartás — *meglesz az igazi eredmény!*

Szép szó ez, de nem fog megvalósulni mindaddig, míg legalább az első osztály növendéklétszámát tetemesen le nem szállítjuk.

Ki olcsón vesz, drágán vesz, erre tanított az élet; és ha mi az oktatás első időszakában a filléreket sajnáljuk, hiába való lesz később a koronák költsége.

Sokan közülünk már másodpercre is kiszámították az időt, mely egy-egy hang tökéletes fejlesztésére szükséges, pedig ezzel nem lesz gyorsabb a tanítás és mit sem segítünk vele ügyünknek, ha lankadás nélkül, kitartóan nem tanítunk, tanítunk és ismét csak tanítunk; sokan közülünk már külföldön is jártak, hogy különösen a német Vatter jó módszerét és tökéletes viszonyait tanulmányozzák, pedig hát mit sem használ ügyünknek ezen vándorlás, ha a tapasztaltakat alkalom adtán érvényesíteni, erélyesen érvényesíteni, nem törekszünk.

Tudtommal itt az alkalom, hogy szóljunk, mert a pedagógiai szaktanács legközelebb fog az I. osztály növendéklétszáma fölött határozni.

Kíváncsiak lehetünk, hogy miben és mennyiben vagyunk hajlandók a nagy németek folyton dicsért oktatásügyét utánozni.

Temesvár, 1906. március hó.

Stanczel János.

Az első osztály növendékeinek létszámát csak azért fölemelni, hogy a felsőbb osztályok népesebbek legyenek, célra nem vezet. Hiszen a felsőbb osztályok létszámának apadását nem is mindig az okozza, hogy az első osztályban kevés növendékkel kezdtünk tanítani. Már csak a mi intézetünket véve, itt a felsőbb osztályok apadásának az oka az, hogy idős növendéket voltunk kénytelenek — más jelentkezők hiányában — felvenni. Ezért maradt ki a múlt tanév 3. osztályából 1 növendék, a jelen tanév 2. és 5-ik osztályából 1—1 növendék és ezért fog jövőre kimaradni, vagy eltávolíttatni, 3 növendék. Ez intő jel arra, hogy 10 évesnél idősebb gyermeket felvenni még szükségből sem szabad, mert a paraszt nép a felvételnél könyörög, de ha a 3-ik osztályban levő korosabb növendéknek már valami kevés hasznát veheti otthon, nem késik azonnal az intézetből kivenni. Meg is nyugtatja magát azzal, hogy hiszen a gyermek úgy is többet tud, mint ő. Nevezetesen minden növendék tud már a 3-ik osztályban írni, olvasni, az apja-anya pedig talán nem is tud. Ezt csak azért hoztam föl, hogy nem mindig az az oka a felsőbb osztályok elnéptelenedésének, hogy a most kötelező 15 létszám kevés volna. Nem kevés az, hanem sok! Tessék elképzelni bárkinek, mit tesz az első osztályban 15 siketnémat tanítani. Egyéni az oktatás, minden gyermekkel külön kell foglalkozni, már pedig ha 15 növendékünk van, akkor alig egynehány perc jut egy gyermekre. Ha mind a 15 növendék eszes, még okkal-móddal sikerül *némi* eredményt elérni, de ki kell jelentenem, hogy 15 növendék közül teljesen kifogástalan és igazi jó tanuló 5 gyermeket nem lehet találni. Előfordul azonban és nem ritkán az, hogy a felvett növendékek $\frac{2}{3}$ -ad része gyenge tehetségű és alig akad 1—2 növendék, aki könnyű felfogású. Ily esetben felületes lesz az első osztályban a tanítás, a második osztálytól kezdve pedig rossz anyag áll rendelkezésre, buktatunk derűre-borúra, de mindvégig silány lesz az eredmény.

Nekünk az oktatásügy érdekében szigorúan meg kell maradnunk azon álláspont mellett, hogy 8—10 növendéknél több az első osztályban sikerrel nem oktatható. Szakemberek előtt ezt bővebben fejtegetni szinte fölösleges is.

Párhuzamos első osztályokat kell tehát nyitni minden intézetnél, osztályonként 8—10 növendékkel. A két első osztályban mintegy 14—16 növendék sikerrel végezvén el a tananyagot, a második, esetleg harmadik osztályban már egy tanerő vezetése mellett is haladhat. Ez a célravezető eljárás! Ilyen eljárás mellett, ha természetes módon évről-évre 1—1 növendék az intézetből ki is marad, elhal, vagy osztályt ismétel, a felsőbb osztályok mégis a kellő növendék-létszámmal bírnának. Alig van intézet, ahol párhuzamos osztályt ne lehetne nyitni, de szükséges az anyagi eszközök megteremtése. Erre könnyű a felelet: a társadalmat kell igénybe venni! Iparkodunk is mi azt a lehetőség szerint kiaknázni, de, sajnos, tapasztalásból tudjuk, hogy az

intézetek gyűjtése is évről-évre fokozatosan csökken. A közönség pedig valósággal retteg minden újabb önkéntes megadóztatástól. Az államnak kell tehát segítségül jönnie és a növendékek eltartási költségeihez évi segéllyel hozzájárulnia.

Nem lesz akkor néptelen egyik osztály sem.

Eger, 1906. március hó.

Mlinkó István.

*

Hogy hány növendéket lehet az I. osztályban kellő eredménnyel tanítani? Azelőtt azt hittük, hogy 12-öt, ma azt tartjuk hogy 8-at, legfeljebb 10-et. De nap-nap után bebizonyítjuk, hogy — ha kell — akár 15-tel is meg tudunk — úgy a hogy — birkózni. E nézetek közül most már melyik a helyes? melyik szolgálhat irányadóul?

Anélkül, hogy bővebb fejtegetésekbe bocsátkoznám, egyszerűen az 1+1-gyel próbálom a feleletet megadni. Az I. osztályban kizárólag egyéni tanítás folyik. Ha tehát ugyanannyi idő alatt több növendékkel foglalkozunk, akkor 1—1 növendékre kevesebb idő jutván, az eredmény — a mindenkor szem előtt tartandó eredmény — kevésbé lesz jó; és viszont, ha ugyanannyi idő alatt kevesebb növendéket tanítunk, 1—1 növendékre több idő jutván, az eredmény is kielégítőbb lesz. A növendékek létszáma s a tanítás eredménye tehát mindenkor fordított arányban állanak. Most már az a kérdés, hogy a növendékek mostani létszáma mellett elért eredmény megfelel-e ama kívánalmaknak, melyeket a tanterv előír? Ha igen, akkor megmaradhatunk a mostani létszám mellett. Ha nem, ha csak közepes, vagy éppen kielégítő eredményt tudunk felmutatni, akkor a növendékek létszámát okvetlenül lejjebb kell szállítani.

Magam is már több ízben vezettem első osztályt. Hogy mások mint nyilatkoztak munkám s az elért eredmény felől, nem nyilatkozom, de hogy magam sohasem voltam teljes egészében megelégedve, azt őszintén bevallom. Mindig éreztem és szentül meg voltam győződve arról, hogy többet, hogy szebb eredményt is tudtam volna felmutatni, ha a növendékek nem lettek volna oly sokan, néha oly nagyon sokan.

Bátran állíthatom, hogy csakis a jobbra, a lehető legjobbra való törekvés nyilvánul abban, amikor a jelenlegi létszámot soknak tartva, annak leszállítását sürgetjük.

Azonban úgy veszem észre, hogy e kérdést voltaképpen egy másik kérdés állította most előtérbe. Az t. i., hogy miképen lehetne a felsőbb osztályokban a növendékek létszámát kellőleg biztosítani?

Helytelenül gondolkoznak azok, kik azt hiszik, hogy a mostani viszonyok mellet csak is úgy lehet e kérdést megoldani, ha az első osztályba minél több növendék veszünk fel. Vajjon hol lehet több növendéket kellő eredménnyel oktatni, az első- vagy a felső osztályokban? Nemde a felsőkben!? S mégis hogy állottunk e tekintetben eddig? És vajjon megváltozik-e a hely-

zet? Általában azt lehet mondani, hogy a növendékeknek a száma, amire a 7—8. osztályba érnek, körülbelül 1 harmaddal apad le. Ha tehát 15 növendéket veszünk fel az első osztályba, akkor azokból a 7.—8. osztályban már csak 10 marad. Pedig azokban az osztályokban nem tized, hanem — ha az elsőben 15-öt — akkor azokban akár 30-at is taníthatunk megfelelő eredménnyel. E kérdést, nézetem szerint, csakis párhuzamos alsó osztályok felállításával lehet megoldani.

Kolozsvárt, 1906. március hó.

Nagy Péter.

*

Az osztályok létszámának megállapítására vonatkozó kérdés nem talál készületlenül. Gondolkoztam ezen már máskor is. Erre vonatkozó véleményem megtalálható a *Gyógypedagógiai Szemle* IV. évfolyamának 125—128. lapjain. Azóta szerzett tapasztalataim csak megerősítettek meggyőződésemben s így ez alkalommal legfeljebb ismételhetem, hogy:

1. »Az I. osztályba kizárólag 7 és (legfeljebb) 8 éves gyermekek veendők fel.«

2. »Az I. osztály föltétlenül tapasztalt, ügyes tanárra bízandó.«

3. »Az I. (hangfejlesztő) osztály létszáma 8-nál több nem lehet.«

4. »Hogy a felsőbb osztályok kellő létszáma biztosítható: két ilyen I. osztály veendő fel.«

5. »A két I. osztálynak minden tekintetben kifogástalanul megfelelő növendékeiből alakítható egy II. osztály.«

Ide iktatom még a fent jelzett cikkem végszavait:

»Ha ez öt tételt elfogadjuk és a gyakorlatban keresztül visszük: biztosan számíthatunk arra, hogy népes és jól előkészített II. osztályt kapunk; valamennyi gyermek jól lévén előkészítve, sohasem lesz szükség arra — és nem is szabad lennie — hogy felsőbb osztályban valamely növendéket elbuktassunk. Ennek következtében az egész osztály együtt marad, együtt halad és az elért eredmény sokszorosos felér azzal a több áldozattal, amibe a parallel I. osztály fentartása kerül. Kivételképen akad ma egy jól beszélő siket, akkor: valamennyinek jól kell beszélnie. Jól beszélő gyermekekből álló két osztály az a kettős cél, mely e tételek összeállításakor szemem előtt lebegett s ahol azokat kellő figyelembe nem veszik, ott a siketnémák beszédbeli képzése csak jámbor óhaj marad.«

Jobbat, célszerűbbet most sem mondhatok.

Ungvár, 1906. március hó.

Wentzel József.

*

A siketnémák iskolájának az a célja, hogy megtanítsa növendékeit a hangos beszédre és hogy nevelés-oktatás útján erkölcsileg és értelmileg olyan útravalóval lássa el őket, amellyel könnyen bele tudnak illeszkedni az érzékűek produktív társadalmába. Eléri-e az iskola ezt a célját? Ha tárgyilagosa vagyunk, azt kell mondanunk, hogy nem. A fennálló intézetekhez képest

nagyon is kevés az olyan növendékeknek a száma, akik tanulmányaikat teljesen befejezik és így kevesen vannak, akik értelmes beszéd és megfelelő intelligencia birtokában, nyugodtan bocsáthatók az életbe.

A szakemberek majdnem egyhangú véleménye szerint a siketnématanítás módszere a fejlettség magas fokán áll. Amit ígér, azt be is tudja váltani! És be is váltja, ha a sikeres tanítást követeltek feltételeket az eddignél nagyobb figyelemre méltatjuk. Általános a meggyőződés: a hazai és külföldi szakirodalom, a legkiválóbb gyakorlati szakemberek folytonosan hangoztatják, hogy különösen a kiejtéstanítás fokán, a szó igaz értelmében vett eredményt 8-nál több növendéssel elérni nem lehet. És mi mégis 15 növendéket veszünk fel az osztályba! Az anatómiából tudjuk, hogy a beszélő szervek a korral haladva mind merevebbé lesznek s a mi intézeteink I. osztályában mégis találhatunk — nem is kis számban — 10, 11, 12, 13 éves olyan botnyelvű gyermeket, akinél tiszta, csengő, érthető hangot kifejleszteni túl esik a fizikai lehetőség határán. Gyakran meg határozottan gyengetehetségű siketnémák is vannak az osztályban. Már most mi következik ebből? Az, hogy a 15 növendéket számláló osztályból csak 11—12 megy át a II. osztályba, de a kívánatos szilárd alap nélkül. Ez pedig megbosszulja magát akként, hogy a növendékek gyengébbjei nem tudván megbirkózni a beszédtechnikával és tartalomfelfogással, évről-évre kénytelenek vagyunk belőlük buktatni. A létszám pedig csökken. Hozzájárul ehhez még az is, hogy az idősebb korban felvett növendékek IV—V. osztályt végezvén, képzettségük befejezése nélkül, kilépnek az intézetből. Ha tehát eredményes siketnémaoktatást akarunk, akkor első sorban ezen az állapoton kell segíteni. Gyökeres orvoslás pedig, véleményem szerint, a következő intézkedésekkel volna lehetséges:

1. *Mondassék ki az általános és kötelező siketnémaoktatás.* Az, hogy jenleg még nem lehet szigorúan keresztül vinni, nem akadály. Hisz a kötelező népiskolai oktatás sincs még teljesen végrehajtva. Iskoláztatási kényszer nélkül mindig előfordulhat az a gyakori eset, hogy különösen a módosabb szülők, nem akarván áldozni, felszólításra sem hajlandók gyermekeiket intézetbe adni.
2. E törvény alapján könnyen eleget lehetne tenni azon jogos kívánalomnak, hogy a *siketnéma-iskola I. osztályába csakis 7—8 éves gyermekek vétessenek fel.*
3. *Az első osztály növendéklétszáma állapíttassék meg 8-ban.*
4. *Hogy meglegyen a felsőbb osztályok nagyobb létszáma, vétessék föl 2 első osztály, amelyet szilárd kiejtési alappal bíró 12—13 növendékes II. osztállyá lehetne összevonni.*
5. *Hogy ezeknek oktatása teljes eredményű lehessen, fejlesztessék ki minden intézet 8 osztályúvá és köteleztessék minden növendék 8 osztály elvégzésére.*

6. A normális tehetségű siketnémákkal együtt sikeresen nem tanítható gyengetehetségű siketnémák számára létesíttessék külön intézet.

7. A növendékek eltartási ügye jelenleg nem nyugodván szilárd alapon, amennyiben ezt illetőleg a társadalom bizonytalan adományára vagyunk utalva, rendeztessék törvényhozásilag oly képen, hogy az eltartásról való gondoskodás a szülők, behajthatatlanság esetén pedig az illetőségi községek, a humánus célokra berendezett intézmények és a társadalom belevonásával, az állam feladatát képezzze.

Ily módon elérhető volna az, hogy a jelenleg fennálló intézetekben átlag 1500 gyermek nyerne oktatást és évenként 160 végezhetné a VIII. osztályt, míg a mostani rendszer mellett, ha még hozzá egyik intézetből a másikba küldjük növendékeinket, alig 30–40 hagyná el kész emberként az intézetet, ami a 15 növendékes I. osztályokat tekintve, eredménynek bizony nagyon gyenge eredmény.

Kecskemét, 1906. március hó

Völker József.

*

Legújabbban az a nézet vált uralkodóvá intéző köreinkben, hogy az I. osztályokba 15 növendéket kell felvennünk. Az indok az, hogy ezzel a felsőbb osztályok elnéptelenedését fogjuk megakadályozhatni s hogy ezzel azt a célt is elérhetjük, hogy sokkal több siketnéma fog az oktatás áldásaiban részesülhetni, mint eddig. Ha e tekintetben a kezdet legkezdetén volnánk is, akkor sem volna nehéz véleményt mondani ezen rendszernek a helyességéről, vagy helytelenségéről. Annál könnyebb ezen kérdésben a szakember nyilatkozhatása most, amidőn már néhány év óta a legtöbb intézetnél be is van vezetve ez a rendszer.

Az intéző körök jóhiszeműségét nem vonom kétségbe, sőt jóakarataikat feltétlenül elismerem, de a követett módot nem tehetem magamévá, mert a tapasztalatból meritett szilárd meggyőződésem az, hogy az első osztályban 15, sőt még ennél is több növendéket sikerrel tanítani és nevelni nem lehet. A tanár munkásságának és figyelmének nagy megosztottsága kétségbevonhatatlan, aminek csakis az lehet a természetes következménye, hogy a gyenge alap következtében a növendékek egy részét minden osztályban vissza kell tartani s ott vagyunk, ahol voltunk: a legjobb akarat mellett sem érhetünk el jó eredményt s nem tarthatjuk meg a létszámot a felsőbb osztályokban; de azt a célt sem érhetjük el, hogy általában minél több siketnéma részesüljön oktatásban.

A kívánt eredményt csak úgy érhetjük el, ha minden intézetnél két I. osztályt állítunk fel, legfeljebb 10–10 növendéssel. Ezen 20 növendékből feltétlenül erős II. osztályt lehetne összeállítani, legfeljebb 15-ös számmal. Ezzel elérnők a felsőbb osztályok mindenkori teljes létszámát is s azt is, hogy minél több

siketnéma részesüljön oktatásban, mert ily módon tényleg fel lehetne venni a két I. osztályba 15 új növendéket, amire a mostani rendszer mellett teljesen képtelenek vagyunk. Őszintén kívánom, hogy ezen az illetékes helyen is javaslatba hozott nézetem, már a jövő tanév kezdetén testet ölthessen.

Pozsony, 1906. március hó.

Hercsuth Kálmán.

*

Kutatván azon okokat, melyek miatt a felsőbb osztályokban általában a növendékek létszáma oly csekély, azt találjuk, hogy ez okok 3 félék. És pedig:

a) az egyes intézetek, bár a felvételi kor 7–10 év, még mindig vesznek fel kivételesen 11–13 éves gyermekeket is az I-ső osztályba. Ennek következtében e növendékek, mire a IV–V. osztályba érnek, már oly korban vannak, hogy a gondos szülő teljes joggal kívánja, miszerint gyermeke immár kezdje meg a majdan kenyeret nyújtó pályán való munkálkodást;

b) a szülő vagy község megsokalván a gyermekre fordított költséget, azt a felsőbb osztályokban nem akarja többé fizetni s inkább kiveszi gyermekét az intézetből;

c) az első osztályban a növendékek nagy létszáma miatt a hangok kifejlesztése felületes, hiányos, a begyakorlás pedig nagyon is elégtelen; ennek következtében már az első osztályban elmarad 2–4 gyermek, s felfelé haladva, átlag évenként még 1–1 gyermek marad vissza, mivel a gyengébb gyermekeknek folyton küzdeniök kell kiejtési nehézségekkel, ami értelmüket is annyira leköti, hogy az ily óriási tananyaggal a gyermeki elme képtelen megküzdeni.

Az a) alatti ok néhány év multán magától meg fog szűnni, jelenleg azonban az intézetek anyagi okokból egyrészt kényszerülve is vannak oly 10–13 éves siketnémáknak a felvételére, akiknek eltartása egyébként biztosítva van.

A társadalmi akció élénkítésével nem segíthetünk a dolgon, egyrészt, mivel a legtöbb intézet ma már oly akciót fejt ki, hogy azt fokozni a lehetetlenséggel határos, de másrészt azért sem, mivel az magukra a legérdekeltebb felekre, a szülőkre sem sok hatással van. Ugy a szülők, mint a községek akkor lesznek inkább hajlandók a későbbi években is áldozatot hozni, ha biztos zálogát adjuk annak, hogy a gyermek az intézet elvégzése után legalább is érthetően fog beszélni.

Oly gyermekek, akik idő előtt kerülnek ki az intézetből s kiképzésük hiányos, sokat el is felejtenek és ennek következtében községeikben és városaikban nagyon sokáig igen rossz reklámul szolgálnak, mert a nagy közönség nem azt kérdi, meddig volt az intézetben, hanem azt tekinti, hogy ott volt és hogy hiába volt ott.

Ez ellen csak egy orvosság lehet és ez az, hogy növendékeinknek mindenek előtt érthető, könnyed kiejtést és alapos, intenzív képzést nyujtsunk.

Már ezekből is nyilvánvaló, hogy úgyszólván az intézetek létevéke és az ügy becsülete is megkivánja, hogy a képzés teljes befejezése előtt valamely növendék csak a legritkább esetben bocsáttassék el az intézetből, annál is inkább, mert a felsőbb osztályok létszámát sem osztály összevonással, sem pedig más intézetek növendékeinek átvételével nem biztosíthatjuk kellőleg, mivel mindkét esetben erősen veszélyeztetnők az oktatás eredményességét.

A különböző osztályok összevonása, miután a felsőbb osztályokban már osztály-(tömeg)-tanítás folyik, rendkívül szétforgácsolja az osztályvezető idejét úgy, hogy 1—1 osztályra idejének csak a felét fordíthatja, minek természetes következménye, hogy az eredmény is jóval kisebb lesz. Az ily eljárással tehát nem sokkal többet érünk el, mint hogyha a gyermekeket idő előtt elbocsátanók.

A növendékeknek más intézetektől való átvétele leküzdhetetlen akadályokba ütközik. Mert eltekintve attól, hogy a legtöbb szülő ott óhajtja gyermekének képzését befejezni, ahol az alsóbb osztályokat végezte, lehetetlenség pl. a helybeli gyermekek áthelyezése más városba; továbbá a gyermekek aránytalan nagy része alapítványi, vagy oly segélyt élvez, amely egy-egy intézethez van kötve, tehát ha átmennek más intézetbe, ott e segélyt elveszítik, az a más intézet pedig képes lesz-e a kívánt nagy áldozatra? De nem helyes az áthelyezés azért sem, mivel *végtelen elkeseredésre, surlódásokra, az intézeteknek egymásközti egyenetlenkedésre vezetne* s az esetleges eredménytelenségért egyik intézet sem vállalná a felelősséget. Végül nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a tényt sem, hogy egységes tanterv mellett is a különböző intézetekből és osztályokból összeszedett növendékek értelmileg és beszédbeli készségüket illetőleg oly nagy eltérést mutatnának, hogy bizonyos egységes oktatásról — ami az eredményesség főkélléke — csak hosszú idő után lehetne szó.

Néhány év óta úgy is igyekeztek az intézetek a fenforgó bajon segíteni, hogy felvettek az első osztályba 15, sőt 16 növendéket; az eljárás azonban nem vezetett, nem vezethetett eredményre, s az ily osztályok létszáma épúgy megcsappant, míg a felsőbb osztályba értek, mint annak előtte azon osztályoké, a melyekben csak 11—12 növendék volt felvéve. Természetes, mert ennyi növendéknek 10 hónap alatt megtanítani a hangok precíz kiejtését, ezeket jól begyakorolni, s megtanítani őket a kis és nagy betűk írására, az írott és nyomtatott betűk olvasására és mindezekon kívül még kisebb mondatokat is begyakorolni velök, teljes lehetetlenség; azaz lehetséges kiválogatottn kitűnő anyaggal, de még ez esetben sincs benne köszönet; az ilyen munka csak felületes félmunka, amely minduntalan megbosszulja magát. Legtöbbször a 15 növendéknek legalább is fele igen gyenge, a 2—4 leggyengébb már az I. osztályban elmarad, a többiek pedig a II., III. és IV. osztályban, holott, ha az alsóbb osztályban keve-

sebb lett volna a létszám, az osztályfőnök több időt és fáradságot fordíthatna rájuk, s ennek következtében a tananyaggal mégis csak megküzdhetnének. *Az I. osztályok létszámát tehát nem felemelni, hanem feltétlenül le kell szállítani.*

A leszállított létszám mellett az I. osztály vezetőjével szemben természetesen jóval nagyobb kívánalmakat támaszthatunk.

Azonban így is kilehetünk téve annak, hogy 1—2 gyermek idő folyamán elmarad és mivel, ha a beszédtanítás alapja, a kiejtés jól rakatott le, a felsőbb osztályokban, ahol már többé-kevésbé tömegtanításról is szó lehet, több növendéket is taníthatunk eredményesen, az I. osztály, esetleg a II. és III. osztály is párhuzamosítandó volna.

Összefoglalva az eddig elmondottakat, javaslatomat tehát abban foglalom össze, hogy a *szülők, község és általában a társadalomnak áldozatkészségét csakis úgy biztosíthatjuk, a növendékek létszámának állandó apadását a felsőbb osztályokban csakis úgy kerülhetjük el, ha ezentúl a jelenleginél alaposabb, jobb, biztosabb, könnyedebb kiejtést és beszédkésztséget nyújtunk*; ennek pedig elengedhetetlen feltétele *az első osztály létszámának a redukálása és az első vagy alsóbb osztályok párhuzamosítása.*

Szeged, 1906. március hó.

Klug Péter.

*

Utalok a Siketnémaintézeti Tanárok Országos Egyesületének 1903. évi felterjesztésére. A felső osztályok elnéptelenedésének meggátlására már akkor azt ajánlottuk, hogy minden intézet *két első osztályt vegyen fel 8—8 növendékkel.* A két első osztály kellő tehetségű növendékei vonassanak össze *egy második osztállyá* és így együtt vitessenek végig a nyolc osztályon.

A magam részéről ehhez a következőket teszem:

1. A párhuzamosságot fentartandónak vélem még a második osztályban is. Ugy, hogy csak a *harmadik osztályban következék az osztályösszevonás.*

2. Ha két második osztályból ilyformán egy harmadik osztályt csinálunk, — tekintve, hogy a meg nem felelő tehetségűek két év alatt eléggé kirostálódhattak — *a bukztatás a felső osztályokban ne legyen megengedve.*

3. Addig is, míg a törvényhozás kimondhatja a siketnémák általános tankötelezettségét, *a kormányhatalom rendelje el a siketnémák fakultatív tankötelezettségét:* a felvett növendék szülője (vagy gyámja) köteleztessék arra, hogy gyermekét (vagy gyámoltját) mind a nyolc éven át intézeti nevelésben hagyja.

E rendelet kibocsátására, mivel törvényhozássalag nem rendezett és mostanában nem is rendezhető ügyről van szó, a kormányhatalom jogosított. És minthogy módjában áll rendeletének megtartását kellő szánkecióval biztosítani, a siketnémák fakultatív tankötelezettségének rendezésére a kormányhatalom nemcsak jogosított, hanem köteles is.

4. Meg vagyok győződve róla, hogy a 15-ös osztálylétszámmal való kísérletezés már nem soká fog folyni. Hiszen a gyakorlat eddig is eléggé megmutatta, hogy a »muszáj« nagy úr, de a »nem lehet« még sokkal nagyobb úr nála.

Vác, 1906. március hó.

Bihari Károly.

*

Sok évi tapasztalatom alapján, a siketnémák intézetei osztálylétszámának kérdése, nézetem szerint, a következőképen volna sikeresen megoldható:

Vétessék fel minden intézetbe két I-ső osztály 10—10 növendékkel, amely a második évben is párhuzamos marad, osztályonként 8—9 növendékkel.

Ha a II-ik osztály valamennyi növendéke kellő előmenetelt tanúsít, akkor a III-ik osztály is legyen párhuzamos és csak a IV-ik, esetleg V-ik osztályban vonassék össze egy osztállyá.

Ilyképen minden V., VI., VII. és VIII. osztály növendékeinek a száma még mindig 14—18 lenne.

Minden intézet kapcsoltsassék össze iparos-tanonc iskolával, ahol az iskolát végzett siketnéma tanoncok az iparukban fontos speciális beszédkörben és szakrajzban, továbbá az életben szükséges ismeretekben (fogalmazás, ipari számtan, alkotmánytan, könyv- és újságolvasás stb.) továbbképzést és útmutatást nyerének. Mert most éppen akkor bocsátjuk el a gyermekeket az intézetből, mikor az ilyen közhasznú ismeretek megszerzésére a legnagyobb szükségük volna. Az iparos tanonciskola anyagi részét a község (város) köteles fedezni.

Temesvár, 1906. március hó.

Schäffer Károly.

* * *

Fogadják hálás köszönetemet azok a kartársaim, akik — siketnémáink oktatása érdekében hozzájuk intézett kérésemre — lapunkat feleleteikkel megtisztelték. Meg vagyok győződve arról, hogy ha az egymástól távol, a szélrózsa minden irányában levő kartársak — különböző kifejezésekkel megírt, de egy és ugyanazon elveket valló — nézete szerint intéztetnék el a miniszter úr által feltett kérdés, akkor hazánk siketnémaoktatásügye igen nagy lépéssel menne előre. Hiszem is, hogy a közvélemény vállain fellépült helyes eszmének ily impozáns, egyakarató megnyilatkozása, meg fogja győzni intéző köreinket véleményünk helyességéről és nem engedi a reánk bízottak oktatásügyét sem az I. osztály létszámának túl magas megállapításával, sem a felsőbb osztályok ide-oda vándoroltatásával — mely csak a *dédelgetett* intézeteknek állana szolgálatában — ingoványba jutni.

Úgy legyen!

Kecskemét, 1906. március hó.

Németh László
szerkesztő.

J e l e n t é s

a gyógypedagógiai országos szaktanács 1905. évi működéséről
és a gyógypedagógiai oktatás jelen állapotáról.

A gyógypedagógia ügye az 1905. évben inkább belterjesen fejlődött, bár az intézmények számban is gyarapodtak. A gyógypedagógiai szaktanács céljának elérésére 11 ülést tartott. Ezen üléseken a tanítóképző tanfolyamra, a siketnémák intézeteire és iskoláira, a vakok intézeteire, a szellemi fogyatékosok intézeteire, a hibás beszédűek tanfolyamára vonatkozó kérdéseket tárgyalta, továbbá az intézmények összeségét érintő kérdésekben mondott véleményt; de személyi vonatkozású dolgokban is tett javaslatot.

Tanítóképző tanfolyam.

A tanítóképző tanfolyam hallgatóinak mentől tökéletesebb kiképzése végett gyakorlati előadások rendszeresítették úgy, hogy minden hallgató a tanév második felében, az illető szakelőadók jelenlétében és vezetése mellett a siketnémák intézetében 6, a vakok intézetében 3, a szellemi fogyatékosok intézetében szintén 3 gyakorlati órát tart. Ezekon kívül részt vettek a hallgatók a hibás beszédűek gyógyító tanfolyama gyakorlati tanításain, nemkülönben a gyermektanulmányozási és a gyermek psychopatólogiai vizsgálatain is.

A tanítóképzőben a siketnémák oktatására vonatkozó tanterveknek előadók szerinti megfelelőbb csoportosítása úgy oldatott meg, hogy az egymással sok tekintetben vonatkozásban lévő neveléstan, módszertan és történelem egy előadó kezébe összpontosított.

A tanítóképző tanfolyam szabályzata oly értelemben módosított, hogy mivel a gyógypedagógiai intézetek tantervi szükséglete is apadt és magán úton készülő tanítók képzettsége sok esetben nem volt megfelelő, a szakbeli oktatásügy terén való alkalmaztatásuk pedig egyébként sem volt biztosítható, ez okból a szaktanítóképző felvételi szabályzata olyképen módosított, hogy a tanítóképző tanfolyamra magán úton készülő tanítók egyáltalán nem, az önköltséges hallgatók pedig csak a tényleges szükségletnek megfelelő korlátolt számban vehetők fel.

A tanfolyamra az 1905. évben 10 ösztöndíjas és 3 önköltséges hallgató vétetett fel. Az előadók személyében változás nem történt.

Siketnémák ügye.

A siketnémák oktatására szolgáló intézmények száma, az 1905. évi október hó folyamán az állam támogatása és a város áldozatkészsége mellett a Pozsonyban létesített 16-ik intézettel szaporodott. Ezen intézet érdekeltségi köre Pozsony, Nyitra és

Komárom vármegyékre terjed ki. A meglevő intézetek közül az egri, körmöcbányai, soproni, jolsvai, budapesti, ungvári, debreceni, kecskeméti intézet egy-egy, a szegedi pedig két osztállyal fejlődött.

A siketnémák oktatása belterjes fejlődéséről első sorban olykép történt gondoskodás, hogy a siketnémák váci országos intézetében siketnémák részére előkészítő osztály állított fel. Ezen előkészítő osztály célja, hogy a szegény s gyermekeik neveléséhez nem értő s arra rá nem érő szülők gyermekeit a tulajdonképeni iskoláztatást megelőző 5—7 éves korban, gondos felügyelettel, céltudatos nevelésben részesítse. Ezen előkészítés által a siketnémák tanítása is megkönnyíttessék, eredményesebbé tétessék; az esetleges beszédmaradványok a később megsiketülteknél megmenthetőek legyenek, a némi hallással még bírónál ez a beszédgyakorlására felhasználtassék, s a kisdedek a beszédnek más szájáról való megértését, leolvasását elsajátítsák, sőt egyes hangok, hangcsoportok, szók kiejtését elsajátítsák. Ezen cél a felállítást eléggé indokolja. Az előkészítő osztály 1905. évi november hó 3-án kezdte meg működését.

Az osztály részletes tanítási tervezetét, házirendjét, órarendjét, az intézet igazgatósága kidolgozván, azt a szaktanács felülbíráltta és elfogadásra ajánlotta.

A siketnémák használatára szánt tankönyvek kérdésében az 1904. év folyamán közétett és 1904. december 31-én lejárt pályázati hirdetés eredményeként 4 pályamunka érkezett a szaktanácshoz és pedig két munka II—III. osztályok beszédtanítására, egy olvasókönyv a III—V. osztályok használatára és egy könyv a VI—VIII. osztályok természetrajzi oktatásához. A pályamunkák megbírálására alakított ad hoc bizottság véleménye alapján a szaktanács részletesen tárgyalta a pályamunkákat. Az eredmény nem felelvén meg a várákozásnak, Borbély Sándor a siketnémák váci országos intézetének igazgatója bizatott meg egyelőre, a tanítók számára »Vezérfonál« megírásával. Ennek elkészülte után direkt megbízatások útján lesz a tankönyvkérdés megoldva.

A pályamunkákon kívül, bírálat alá vette a szaktanács Borbély Sándor »Azonos és rokonalakú szók gyűjteménye« című munkáját és »Ige és névragozási tábláit«. Az előbbire az intézetek figyelme azzal hivatott fel, hogy a saját hatáskörükben és belátásuk szerint használják; az utóbbi pedig kinyomatásra és használatra elfogdatott.

A tornavezénylő-szavak összeállítottak, jóváhagyás után kinyomattattak s ez által az 1905—1906. tanévben a tornaoktatás terén az egységes vezénylet biztosított.

Az 1905. évben lépett életbe a rajzoktatás új tanterve is, amelyen időközben az a módosulás esett, hogy a felsőbb osztályok mintázása is a rajzoktatás keretébe és így rajztanárok hatáskörébe utaltatott.

A szaktanács az intézetek évközi megvizsgálásáról benyújtott miniszteri-biztosi jelentésekből arra a meggyőződésre jutott, hogy a siketnéma-intézetek I-ső osztályaiban a tanév feléig elvégzett anyag intézetenként változik s egyik-másik intézetnél nem kielégítő, ennél fogva a taneredmény egyöntetűbb biztosítása céljából kimondatott, hogy — bár a tanterv által biztosított tanítási szabadság korlátozása nélkül, — ajánlatos, hogy a hangképzés, a tanév első felében, de legkésőbb hat hónap alatt bevégeztessék, a tanév hátralévő része pedig begyakorlásra és a tanterv által kívánt anyag elvégzésére fordíttassék.

Javaslatot tett a szaktanács a II. és III. osztály anyagának beszédkörök szerinti részletezésére, hogy a szemléleti körök, a tanterv alapelveinek megbolygatása nélkül, bizonyos tervszerűséggel legyenek taníthatók.

A vidéki intézetek növendékszámának biztosítása végett elrendeltetett, hogy az intézetek igazgatói az érdekeltségi körökbe nem tartozó siketnéma gyermekek kérvényeit az illetékes intézetekhez tegyék át.

Említést érdemel, hogy a siketnémák szegedi intézete a vakok foglalkoztatójától elválasztatott, s utóbbit a vakokat gyámolító országos egyesület vette át.

Meg kell emlékeznem arról az üdvös intézkedésről is, mely szerint az 1901. évi XXI. tc. és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott 1903. évi 1. sz. belügyminiszteri szabályrendelet alapján, több intézet, a 7—15. éves korban levő siketnéma gyermekeknek az illetékes gyámhatóságuk által elhagyottá nyilvánítása és az eltartási költségeiknek közsegélyből történő fedezése iránt mozgalmat indított. Örömmel jegyezzük meg, hogy ez a mozgalom már több helyütt járt nagyobb eredménnyel.

Az intézetek vezetői az 1905. évben is folytatták a körzetükhöz tartozó nagyobb városokban a siketnéma-oktatásügy ismertetésére, népszerűvé tételére irányult felolvasásaikat s ebbeli törekvéseiket nemcsak erkölcsileg, de anyagilag is szép siker koronázta.

Vakok ügye.

Örvendetesen tehetünk arról említést, hogy a közönség áldozatkészségéből a vakok foglalkoztató intézetei évről-évre szaporodnak s ez által évről-évre több vak jut önálló kenyérgereszethez. Ez nagyrészt a vakokat gyámolító országos egyesület buzgólkodásának tulajdonítható. De a nevelő intézetek is évről-évre gyarapítják növendékeiket. Így a budapesti országos intézet ez évben új osztályt nyitott. E mellett az anya intézet hathatósan törekedett arra is, hogy a társadalmat a vakok gyámolítására és segélyezésére minél szélesebb rétegben bevonja. E végből felhívásokat tett közzé, megkereste a községek elöljáróságait, hogy évi 50 korona alapítótagsági díjjal, a vakokat gyámolító országos egyesület alapító tagjai közé lépjenek be. Az országos intézetek-

ben az egész vonalon, az osztályrendszer honosított meg. A vak gyermekeknek önképző kört és a testi erőik gyarapítása végett tornaegyesületet létesített. Az alapítványok rendezése, kised vakok részére óvó létesítése, valamint testileg és szellemileg hátramaradottabb növendékek számára egyrészt megfelelő tananyaggal, külön osztály létesítése előkészítésben van.

Folyó tanévben adatott ki és lépett életbe az új tanterv. A szaktanács megbírálta és elfogadásra ajánlotta a vakok számára Séra tanító által készített Budapest kézi és fali, nemkülönbön Magyarország hegy és vízrajzi dombornyomású térképét, ez által az intézet a földrajz tanításához hasznos taneszközökhöz jut. Végül vallás-erkölcsös és szórakoztató olvasmányoknak a vakok különleges használatára Braille-féle pontrendszerbe való átírásával is történt gondoskodás.

A kolozsvári intézet — sajnos — lassan fejlődik. A növendékek száma nem gyarapodik. Jótékony hölgyek áldozatkészségből mégis 36 kötet pontrendszerű szórakoztató munkához jutott. A kecskeméti foglalkoztató intézetnél a növendékek elméleti oktatása beszünttetett, miután négy éven át részesültek már elméleti oktatásban. E foglalkoztató, tekintettel a közeli szegedi és temesvári foglalkoztatókra, nem feltétlenül szükséges és be fog szüntettni. Új foglalkoztató nyílt meg azonban Szombathelyen.

Szellemileg fogyatékosok ügye.

A szellemileg fogyatékos gyermekek oktatására szolgáló intézmények örvendetes mérvben fejlődtek az 1905. év folyamán. Így első sorban is a budapesti anyaintézet új épülete elkészülvén, ez által növendékeinek létszámát is jelentékenyen gyarapíthatta. Címe: »Gyengeelméjűek magy. kir. országos intézete Budapesten« cimben állapított meg.

A gyengetehetségűek oktatására szolgáló budapesti állami kisegítő iskola ez évben már teljes hat osztályúvá fejlődött; a nagy számban jelentkező növendékek befogadására pedig párhuzamos I-ső osztály létesített ez iskolánál.

A borosjenői gyógypedagógiai nevelő és foglalkoztató intézet folytatólagos adaptálása befejezést nyervén, ez intézetnél 16 új növendék elhelyezése vált lehetővé.

Vidéki népesebb városok gyengetehetségű tanulóinak érdekét s ily tanulók részére kisegítő iskola létesítésének ügyét kívánta a szaktanács szolgáltni akkor, a midőn több oldalról nyilvánult óhajra oly tanítók és tanítónők részére, akik szellemi fogyatékos gyermekek oktatására hivatást érznek magukban, a szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítása végett, szünidei tanfolyam rendezését eszközölte ki. A tanfolyamon 12, részint tanító, részint tanítónő vett részt, s mindnyájan megszerezték a gyengetehetségűek oktatására jogosító bizonyítványt. A tanfolyamon

Ugyancsak a fenti cél szolgálatára adatott ki Éltes Mátyásnak »Közérdekű tudnivalók a gyengetehetségű gyermekek oktatására szolgáló kisegítő iskolákról« című munkája is, mely egy 6 osztályú kisegítő iskola tantervét is magában foglalja s az érdekeltektől hatóságoknak, miniszteri körrendelettel, az ügy népszerűsítése céljából megküldetett.

Psychológiai laboratórium működése.

A laboratórium tudományos működésének eredményeként a szakirodalomban a lefolyt tanévben megjelentek:

a) »A gyengeelméjűek, mint tanúk«, külön lenyomat a budapesti orvosi újság 1904. évi 46-ik számának »Gyermekorvos« című mellékletéből.

b) »A gyermeki elme fejlődése és működése« stb. c. a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr megbízásából írott munka.

c) Über die Bedeutung der Ähnlichkeit für das Erlernen, Behalten und für die Reproduktion. Mitteilung aus d. psycholog. laborat. an den ungar. kön. heilpaedagogischen Instituten (Journal f. Psychologie und Neurologie).

Mindhárom közlemény dr. Ranschburg tollából jelent meg.

B) A laboratóriumban hetenkint kétszer, kedden és pénteken d. e. 11—12-ig nyilvános rendelés folyt szellemileg abnormis gyermekek és serdülők részére. E rendelést összesen 33 szellemileg beteg gyermek vette igénybe, összesen 110 alkalommal.

C) A laboratórium munkálkodása a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr támogatásával képviselve volt az 1905. április havában Rómában tartott V-ik nemzetközi lélektani kongresszuson, mely alkalommal a laboratórium vezetője, a psychopathologiai és pedagógiai osztályban tartott, a normális és gyengetehetségű gyermekeken végzett vizsgálatairól előadásokat.

D) A laboratórium központja volt a »Gyermektanulmányi Bizottság« pedagógiai szakosztályának, mely a laboratórium vezetőjének elnöksége alatt széleskörű kutatást indított a jó és gyengetehetségű iskolás gyermekek számoló képessége iránt. Ez eredmények most vannak feldolgozás alatt.

E) A laboratóriumot ez év folyamán is több külföldi szakember látogatta, így többek között: dr. Banoff szofiai iskolaorvos, közegészségtanár; dr. C. C. Jessen, a kopenhágai orvosszövetség elnöke; dr. Krenberger, az »Eos« szerkesztője, Bécsből.

F) A laboratóriumban a tél folyamán segéd alkalmaztatott.

Dadogók és egyéb beszédhibások ügye.

A tanuló ifjúság beszédbeli tisztaságának megóvása érdekében, a beszédhibák kór- és gyógytanából, a tanítóképző intézeti tanárok részére mutatkozott első sorban indokoltnak tanfolyam

előadókul dr. Ranschburg Pál ideg orvos és Berkes János igazgató működtek.

rendezése, hogy így a képző tanárai, a beszéd hibáival és ezen hibák megszüntetésének módjaival megismerkedvén, a képző ifjúságát a kellő útmutatással láthassák el.

A tanfolyam július hóban tartatott meg.

Ezen tanfolyammal kapcsolatban a tanítóképző intézeti tanárok részére a gyermeki elme egészségtanából is tartattak előadások, különös tekintettel a gyermeki elme fejlődésére és a szellemi élet ökonomiájára és abnormitásaira. E képezítő tanfolyammal kapcsolatosan beszédhibákat kezelő tanfolyam is tartatott, melyen 29 dadogó és 14 pöszebeszédű egyén részesült szakszerű elbánásban.

Ezenkívül még két áll. rendezett tanfolyam tartatott, még pedig az első január hó 17-étől június hó végéig, a másik szeptember hó 18-tól december végeig. Az elsőn 16 dadogó és 3 pöszebeszédű, a másodikon pedig 12 dadogó és 3 pöszebeszédű vett részt. Az eredmény kielégítő volt. Dr. Sarbó Arthúr a tanfolyam vezetője, minden szombaton állandó rendelt tartott a hibás beszédűek részére, mely rendeléseken a gyógypedagógiai tanítóképző tanfolyam hallgatói is állandóan részt vettek.

Az orrregi és gégevizsgálatokat gége orvos végezte. A megvizsgáltak száma ez ideig 401.

Gyógyító tanfolyamot tartottak még Budapesten Skultéty Lajos és Solt Lajos. Skultéty első tanfolyamán 20 beszédhibás kezeltetett, ezek közül lényegesen javult 1, javult 15, keveset javult 4. A második tanfolyamán 10 tanítványa volt, melyből 5 gyógyult, 4 javult, 1 nem javult.

Solt Lajos nyolc székesfővárosi elemi iskolában tartott gyógyító tanfolyamokat. Jelentkezett 384 beszédhibás. Felvétetett 133, kigyógyult 106.

Temesvárott Stancel János, Fucsek Sándor és Hertilla Szilárd tartott tanfolyamot a város törvényhatóságának áldozatkészségéből. Stancel 6 dadogót, 4 pöszebeszédűt gyógykezelt. Kigyógyult 3, javult 2, keveset javult 5.

Fucsek Sándor tanítványainak száma volt 15. Kigyógyult 8, javult 2, keveset javult 3, nem javult 2.

Hertilla Szilárd kezelt 10 tanulót. Kigyógyult 3, lényegesen javult 3, keveset javult 1, nem javult 3.

Általános érdekű rendelkezések.

A szaktanács tapasztalván azt, hogy az intézetek a növendékek évközi felvételeinél, nem egyöntetűen járnak el, ezen kérdés szabályoztatott akképen, hogy a növendékeknek, — az első osztály kivételével, — valamely osztályba való évközi felvétele, a taneredményért vállalt felelősséggel, csak addig engedhető meg,

amíg abban az osztályban, amelybe a gyermek felvétetett, az első év tananyagának ismétlése tart, s az illető osztály új anyagának tanítása még nem kezdődött meg. Az első osztályba való felvételeknél azonban még ez az idő is aggályos.

Az 1905. évben adatott ki a szaktanács által kidolgozott s tárgyalt egységes szervezeti szabályzat, s az az összes gyógy-pedagógiai intézeteknél kötelezővé tétetett.

Elrendelte a vallás- és közoktatásügyi magy. kir. miniszterium, hogy az intézetek megvizsgálására vonatkozó biztos jelentések, a szaktanács útján terjesztessenek elő s az észrevételeket a szaktanács közölje az érdekelt intézetekkel.

Az 1905. évben Vácon, a siketnémák intézetében, a gyógy-pedagógiai intézetek számára megfelelő segédszemélyzet, u. n. iskolanénék kiképzése végett tanfolyam rendeztetett, hogy a gyógy-pedagógiai intézetek részére a házvezetésre, a növendékek ápolására, tanóránkívüli foglalkoztatására stb. megfelelőleg képzett egyének álljanak rendelkezésre. Kiképzést 9 nő nyert, akik szeptember hóban már az intézeteknél elhelyezést nyertek.

A gyógy-pedagógiai intézetek az 1905. év folyamán kétszer vizsgáltattak felül. Az általános eredmény kielégítő volt.

Személyi ügyek.

Herodek Károly a vakok budapesti országos intézetének helyettes igazgató-tanára, ez intézet igazgatójává neveztetett ki. Kinevezést nyertek még és pedig a IX. fizetési osztályba: Wenzel József; a X. fizetési osztályba: Kleitsch János; a XI. fizetési osztályba: Török Sándor, Lázár Pál, Noszkay Károly, Adamcsik István, Wellinger Mihály, Iván József, Puha László, Müller Lajos, Tasch Péter, Ábrahám János, Szobolovszky István.

Állami tanítói kinevezést nyertek: Karnay Árpád, Derbész Bertalan, Fürj Pál, Schreiner Ferenc, Tóth Zoltán, Zemkó Péter, Láng István, Eötvös László, Pirovics Jenő másodéves tanfolyam-hallgatók.

Véglegesítették: Schreiner Miklós, Vissy János, Volkóber János, Zaboorszky Árpád, Pirovics Károly, Hrivnák László, Erdélyi (Lichtensteiger) József es Nemere (Schwanner) Gyula.

Áthelyezettek: Hercsuth Kálmán: Körmöcbányáról Pozsonyba; Nécsey János: Jolsváról Körmöcbányára; Markovics Árpád: Vácra Jolsvára vezetőnek; Scholtz Lajos: Debrecenből Budapestre; Ulrich Géza: Kolozsvárról Aradra; Ábrahám János: Aradról Szegedre; ezeken kívül 13 másodéves tanfolyam-hallgató az egyes intézetekhez szolgálattételre.

Távozás: Balogh Károly a siketnémák kaposvári intézeténél alkalmazott tanító, a gyógy-pedagógiai intézetek kötelékéből eltávozott.

Gyógypedagógiai oktatásra képesítő vizsgát tettek: Adamcsik István, Iván József, Lázár Pál, Noszkay Károly, Puha László, Tasch Péter, Wellinger Mihály, Török Sándor, Szobolovszky István, Ábrahám János, Müller Lajos.

Kiegészítő vizsgát tettek: Ákos István, Török Sándor.

Hitoktatói vizsgát tett: Farkas Kálmán ev. ref. hitoktató Kecskeméten.

A vakok foglalkoztató intézeteiben való tanításra jogosító bizonyítványt szerzett: Pataky János szombathelyi polgári iskolai tanár.

Sikeresen letette az alapvizsgálatot mind a 10 első éves tanfolyam hallgató és még két önköltséges hallgató, nemkülönben 3 magánúton készülő tanító.

Szabadságolások: Betegség miatt hosszabb időre szabadságoltak: Török Sándor Temesvárott; Erdélyi József Egerben; Nagy Péter Kolozsvárott. A helyettesítés mindenik esetről a szervezeti szabályzat 33. §-a alapján nyert elintézt.

Halálozás: Fájdalmas veszteség érte a gyógypedagógiai oktatásügyet Pivár Ignácnak, a vakok budapesti országos intézete nagyerdemű igazgatójának május hó 3-án történt elhunytával. Pivár lelkes és önzetlen munkása volt a gyógypedagógiai oktatásügynek sok éven át s az ő nevéhez úgy a siketnémák váci, mint a vakok budapesti intézetének fejlesztése körül az elismerésre méltó munkásság eredményei fűződnek.

Adományok: Jótékony adományokban sem volt hiány. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr 1000 koronát vesz fel évenként a tárcája költségvetésébe s abból a posta- és távirida-alkalmazottak siketnéma gyermekeit segítyezi. E mellett a gyűjtő bizottságok munkálkodását is kielégítő eredmény jutalmazta; de különösképen említést érdemelnek, hogy a debreceni intézet részére Reichman Ármin izr. kitközségi elnök 1000 koronás alapítványt tett; Sesztina Lajos és neje pedig 500 koronát hagyományozott.

Pfeiffer Bódog nagybirtokos és soproni törvényhatósági tag 40,000 koronát adományozott a siketnémák soproni intézetének.

Özv. Epressy Péterné végrendeletileg 3000 koronát hagyományozott, Csongrádmegye pedig 10 ingyenes alapítványt létesített a siketnémák szegedi intézeténél.

Egészségügy: A siketnémák temesvári, egri és szegedi intézetei voltak néhány hétre ragályos betegség miatt lezárva.

Növendékek szaporodása: Jelentésemhez csatolt statisztikai adatok szerint az 1905-1906. tanévben az előző évinél 134 siketnémával, 67 vakkal, 70 szellemi fogyatékkal több növendék oktatásáról és foglalkoztatásáról történt gondoskodás.

Berkes János
szakt. előadó.

J e g y z ő k ö n y v.

Felvétetett Budapesten, a »Siketnémaintézeti Tanárok Országos Egyesülete« választmányának 1906. február 24-én tartott gyűlésén.

J e l e n v a n n a k: Klis Lajos elnöklete alatt Németh László alelnök, Borbély Sándor, Bihari Károly és Medgyesi János választmányi tagok, továbbá Deschenszky Ferenc titkár és Vatter Ferenc jegyző. — Klug Péter, Gácsér József és Nagy Péter távolmaradásukat bejelentették.

T á r g y: 1. Az elnök a szokott módon üdvözi a jelenlevőket, a gyűlést megnyitja s az erről felveendő jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Borbély Sándor és Bihari Károly választmányi tagokat.

Tudomásul.

2. Szólásra jelentkezik *Borbély Sándor* és szivből fakadó lendületes szavakkal fejezi ki azon örömet, melyet az elnöknek a királytól való kitüntetése alkalmából mindenki érzett. Reámutat az elnök érdemeire a gyogyepedagógia, de különösen a siketnémaoktatásügy terén, továbbá azon tevékenységre, mellyel kitüntette az egyesületet s életerőssé tette s mellyel a siketnémák jogvédelmét egyrészt s azok tanárai jogvédelmét másrészt irányítja és munkálja. A szóló indítványozza, hogy e legfelsőbb helyről jött elismerés feletti öröm a jegyzőkönyvben kifejezést nyerjen.

Ez üdvözlésre válaszolva *Klis Lajos* elnök kiemeli, hogy bár büszke az őt ért kitüntetésre, mégis legtöbbre becsüli azon szeretetet, melynek sokoldalú megnyilatkozását ez alkalomból tapasztalta. Biztosítja a választmányt, illetve az egyesületet, hogy a beléje helyezett bizalomnak teljes erejéből megfelelni a legfőbb törekvése leend.

Örvendetes tudomásul szolgál.

3. A titkár a következőkben teszi meg az elnökség bejelentéseit:

a) A kitüntetésben részesült elnököt az ez alkalomból rendezett ünnepségen az egyesület nevében az alelnök üdvözölte.

Tudomásul.

b) A legutóbbi választmányi gyűlés óta a siketnémaoktatás két lelkes bajnoka költözött el ez árnyékvilágból. Az egyik *Pertik Gyula* volt, kinek az egyesület alapításában nagy érdemei voltak, s annak első alelnöke volt. Sirjánál az egyesület nevében a titkár mondott búcsúbeszédet. A másik halott *Ulrich Géza* aradi tagtárs volt.

Részvétellel vétetik tudomásul.

c) A pénztárnok jelentése szerint a közgyűlés óta az egyesület pénztárába befolyt jövedelmek a következők: Pénzkészlet 122 korona 67 fillér. Tagsági és előfizetési díjakból 792 korona 44 fillér. Összesen: 915 korona 11 fillér. — Kiadások: A »Szemle« átvétele és kiadásainak fedezésére 837 korona 80 fillér. Egyéb nyugták és számlák 62 korona 08 fillér. Összesen: 899 korona

88 fillér. Pénzkészlet 15 kor. 23 fil. Künlevő követelések: Hátralékos tagdíjak 127 kor. 50 fil. Hátralékos előfizetési díjak 241 kor. 51 fil. Összes cselekvő hátralék 369 korona 01 fillér.

A pénztárnok jelentésével kapcsolatosan tudatja Németh László, az egyesületi lap szerkesztője és kiadója, hogy a pénztáros a lapról költségvetési előirányzatot — adatok hiányában — nem adhatott. Tájékoztatásul említi, hogy a lapnak körülbelül annyi előfizetője lesz, hogy már tisztán csak az előfizetési díjából is megjelenhetik a lap $1\frac{1}{4}$ ivnyi terjedelemben.

A jelentések tudomásul vétetnek. A választmány hozzájárul a pénztáros abbeli újításához, hogy úgy a tagsági, mint az előfizetési díjakat apró cédulás nyugtatóványokkal a bizalmi férfiak útján szedi be. Egyben felszólítja a pénztárost a bevételeknek és kiadásoknak a lap útján való nyugtázására.

4. Az utolsó választmányi gyűlés határozatához képest köriratilag felkértek az összes siketnéma-intézeti tanári testületek, neveznek meg bizalmi férfiakat és adják véleményeiket a siketnéma-k jogvédelmére vonatkozólag. E felszólításokra bizalmi férfiakat nem nevezett meg Kolozsvár és Temesvár. A jogvédelem ügyét nem tárgyalta Kaposvár, Temesvár, Sopron, Pozsony, Ungvár és Arad. Az aradi kartársak azért nem tárgyalták e kérdést, mivel a felsőbb hatóságoktól erre sem engedélyt, sem útasítást nem kaptak.

A bejelentés tudomásul vétetvén, elhatározza a választmány: szólittassanak fel a temesvári kartársak — mint ahonnan válasz egyáltalában nem érkezett — a körirat tárgyalására és a válasz megadására; a kolozsvári tanári testület jelentse be bizalmi férfiát; az aradi kartársakat pedig világosítsa fel az elnökség tévedésükről. A siketnéma-k jogvédelmének ügyében beérkezett válaszok kiadatnak a jogvédelem pedagógiai előadójának, ki tanulmányozás után ez anyagot dr. Márkinak fogja átadni. E tétel együttes tárgyalása a jövő évi közgyűlés előtt tartandó.

5. Az egyesület lapjára vonatkozólag a szerkesztő-kiadó megteszi jelentését: A lap első 5 évfolyamából 1—1 számmal több volt, de a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium számvevősege ezekből egy sorozatot hivatalos használatra bekért. Az 1906. évben az előfizetők száma 90, a tiszteletpéldányok száma 19, a cserepéldányok száma 15. A lap nyomtatását a »Részvénynyomda« Kecskeméten ivenként 40 koronáért vállalta el. A lapnak még mint »Szemlé«-nek két régi előfizetője van, kik az egyesületnek nem tagjai. Kérdezi: megkaphatják-e ezek a Magyar Siketnéma-Oktatást kedvezményes áron?

A választmány a bejelentéseket tudomásul véve, a nyomdával kötött előnyös szerződést jóváhagyja, felhatalmazza a szerkesztőt, hogy minden egyes siketnéma-intézetnél levő egy-egy érdeklődőnek tiszteletpéldányt küldhet; továbbá küldjön minden budapesti napilapnak és a siketnéma-intézetek székhelyein megjelenő 1 napi vagy hetilapnak is 1—1

példányt. A két régi előfizető kedvezményes áron nem kaphatja a lapot. Az áprilisi számból nyomasson a szerkesztő 100 darabbal többet, melyek az elnök ajánló levele kíséretében az összes férfi és női tanítóképzőknek fognak megküldetni. Már a legközelebb megjelenő lapszámban hirdettesenek a régi számok a következő árakban: I–V. évfolyam külön-külön 10 korona. Ugyanezen évfolyamok ára egyszerre megrendelve 40 korona. A VI. évfolyamtól kezdve minden egyes évfolyam ára 7 korona. Ez árak csak az egyleti tagok számára határozhatók meg, kik még a részletfizetés kedvezményét is élvezhetik. Nem tagok és intézetek számára minden egyes évfolyam ára 12 korona.

6. Az elnökség megkereste az összes siketnéma-intézetek tanári testületeit, nyilatkozzanak a tartandó közgyűlés idejéről és helyéről, valamint hogy óhajtaná-e valaki a közgyűlésen felolvasást tartani.

E megkeresés folytán a közgyűlés helyére és idejére vonatkozólag a többség óhaja, tartassék meg a közgyűlés *Fiumében*, július hó elején. Felolvasókul a következő kartársak jelentkeztek e tétélekkel:

Plichta Béla: Az alsófokú beszédtanítási cél eléréséről.

Klug Péter: A hazai siketnéma-oktatás jelen állapotáról.

Bihari Károly: A siketnéma-intézeti tanárok társadalmi helyzete.

Gönczi Gyula: A siketnémák gazdasági képzése a továbbképzés szolgálatában.

Gácsér József: I. A siketnémák hazai intézeteinek fentartása és fejlesztése (a költségek előteremtése), vagy II. A kiejtés tanításáról.

Borbély Sándor azon eszméje, hogy az egyes közgyűléseken a felolvasások bizonyos, előre meghatározott és jónak elismert irányt szolgáljanak s ne ötletszerűleg majd erről, majd arról szólnak, hosszas vitát vált ki. Végül elfogadtatik a következő határozati javaslat:

Miután a módszeres dolgok kifejtésére elég teret nyújt az egyesületi lap, ahol a tétélek meg is vitathatók, a közgyűlés elé az ilyenek közül csakis azok vitessenek, melyek vagy új eszméket hirdetnek, vagy nagy horderejűek. A felolvasásokkal egy tudatos cél elérhetése végett jelöljön ki az elnök egy tételt (esetleg tételsorozatot), melynek kidolgozására bizalmasan szólítsa fel azokat, akiket erre alkalmasnak vél. Felhatalmaztatik az elnök, hogy ezen eszme szerint már mostantól cselekedhessék. Ennek figyelembevételével a közgyűlésen való felolvasásra egyelőre elfogadtatnak: *Bihari Károly*, *Gácsér József* I. tételével és *Gönczi Gyula*, *Plichta Béla* felkératik felolvasásának egyik népes választmányi gyűlésen való megtartására. A többség óhajának tekintetbe vételével a választmány *Fiumét* jelöli meg a közgyűlés helyéül. A közgyűlés ideje július hó 2–5-ike közötti idő. Felkératik az elnökség, szerezzen tájékozódást az iránt, hogy a lehetőség szerint hányan fognak biztosan *Fiuméba* menni?

7. a) A titkár az utolsó választmányi gyűlés megbízása folytán jelenti, hogy a sérelmeink orvoslását kérő régi memorandum oly gonddal és körültekintéssel van megszerkesztve, hogy az kevés változtatással újból való benyújtásra teljesen alkalmas. Pusztán a benyújtás módjára kér útasítást. Ezzel kapcsolatosan ismer-teti a Szilágyi-féle tervezetet s a budapesti testületnek erre vonatkozó, alapos munkásságra valló tanulmányát. *Bihari Károly* elitéli a *Szilágyi-féle* tervezethez való csatlakozást s felhívja a figyelmet a belügyminiszteriumban az ez irányban dolgozó előadóra.

Hosszabb vita után határozatba megy: küldessék meg a Szilágyi-féle tervezet és a budapesti intézet tanári testületének erre vonatkozó véleménye az összes tanári testületeknek tanulmányozásra. Az így összegyűjtendő vélemények alapján dolgozzon ki az elnökség memorandumot, amellyel tétessenek lépések mind a három helyen elmeink orvoslására. A memorandum benyújtására felkéretik az elnök és a titkár.

b) Az egyesület és a szaktanács között létesítendő összekötő kapocs ügyében felkéretik az elnök, hogy mint egyesületünk képviselője kérje ki a szaktanácstól azon dolgokat, melyek megvitátását és közismertté tételét üdvösnek találja.

Elfogadtatik.

8. Az egyesület tagjainak sorába való felvételüket kérték: *Eötvös László*, *Emmer István* és *Pirovics Jenő*. Ajánljuk Gácsér József egyesületi tag. Továbbá *Tasch Péter*, ajánlója *Klis Lajos* elnök.

Felvételnek.

9. *Bihari Károly* indítványozza, vegye az egyesület programjába a szakkönyvek kiadását s mondja elvben helyesnek azon megoldási módozatot, melyet a Term. Tud. Társ. követ.

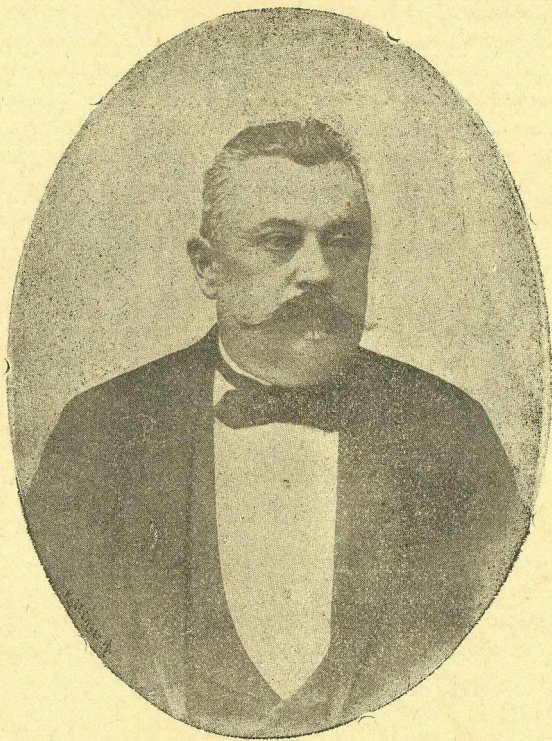
A könyvkiadó vállalat tervezetének megcsinálására a titkár felkéretik.

Több tárgy nem lévén, a gyűlés véget ért. K. m. f. *Klis Lajos* elnök. *Vatter Ferencz* egyesületi jegyző. Hitelesítjük: *Borbély Sándor*, *Bihari Károly*.

H i r e k.

Osztálytanácsosunk elnöki titkár. A nm. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr a minisztérium elnöki osztályának vezetőjét, *dr. Szász Károlyt* az ujonnan felállított irodalmi ügyosztály vezetésével bizta meg és helyébe *dr. nárai Náray-Szabó Sándor* miniszteri osztálytanácsost, ügyosztályunk vezetőjét nevezte ki elnöki titkárrá és az elnöki osztály vezetőjévé. Értesülésünk szerint azonban az osztálytanácsos úr vezeti továbbra a fontosabb gyógy-pedagógiai ügyeket s a szaktanács élén is megmarad.

Gyászünnepegy Pertik emlékezetére. *Pertik Gyula* elhunyt kartársunk emlékezetére, ki a váci siketnéma-intézetnek 35 évig volt tanára, az illető intézet tanári kara március 5-én kegyeletes gyászünnepegyt rendezett. Az intézet tanári karán és növendékein kívül jelen voltak a gyászoló család, az elhunynak testvérei s néhány oly váci család, mely az elhunyttal igen közeli jó viszonyban volt. *Pertik Ottó*, az európai hírv orvos, ki az elhunynak

PERTIK GYULA 1850—1905.

A Siketnéma Intézeti Tanárok Orsz. Egyesületének alelnöke. 1901—1903.

testvére, betegsége miatt nem jelenhetvén meg, az igazgatóságához intézett levélben fejezi ki hálás, fájdalmas érzését. — Előbb az intézet kápolnájában mise volt, melyet *Kontur László* intézeti hitoktató szolgáltatott, majd az intézet disztermében *Bihari Károly* tanár olvasta fel emlékbeszédét, azután pedig *Borbély Sándor* igazgató megmagyarázta a növendékeknek a nap jelentőségét és úgy ezeknek, valamint a jelenvoltaknak egy-egy, ez alkalomra készített emléklapot adott, mely Pertik Gyula arcképét és rövid életrajzát mutatja.

Gyermekművészeti kiállítás Budapesten. A budapesti gyermektanulmányi társaság a nemzeti múzeum néprajzi osztályának, továbbá a kézimunkára nevelők országos egyesületének, az országos közegészségi egyesületnek és a magyar néprajzi társaságnak közreműködésével 1907. évi augusztus, szeptember és október hónapokban Budapesten országos és részben nemzetközi gyermekművészeti kiállítást fog rendezni.

Ezen kiállításnak a célja az, hogy az érzékű és épelméjű, valamint a fogyatékos érzékű és fogyatékos elméjű gyermekek lelki életének jelenségei iránt a közérdeklődést felkeltse s hogy oly anyagot és adatokat gyűjtsön egybe, amelyek alkalmasak egyfelől a gyermeki lélek fejlődésének tanulmányozását elősegíteni, másfelől a gyermekek általános, különösen pedig művészi és technikai nevelésének ügyét előmozdítani s a nemzeti nevelés ügyét szolgálni.

A kiállítás a következő osztályokból fog állani:

1. *Gyermektanulmányi osztály.* A) csoport. A gyermekek ösztönszerű rajzai. B) csoport. A gyermekek ösztönszerű kézimunkái.

2. *Oktatótani osztály.* A) csoport. Iskolai rajzoktatás. B) csoport. Előkészítő iskolák és tanfolyamok (kiseddóvók) alaki foglalkoztató eszközei. C) csoport. Kézimunka-oktatás.

3. *Művészeti osztály.* A) csoport. Szemléltető képek és érzékeltető eszközök. B) csoport. Minta tanterem.

4. *Ipari osztály.* Hazai és külföldi készítményű játékszerek.

5. *Zenei osztály.*

6. *A kiállítással kapcsolatos oktatás- és neveléstani felolvasások és előadások.*

A kiállítás rendező bizottsága, mely az egyes szakosztályok elnökeiből és előadóiból alakult, folyó évi február hó folyamán tartott gyűlésen megalakította a kiállítás gyógypedagógiai szakcsoportját, melynek elnökévé dr. nárai *Náray-Szabó Sándor* min. osztálytanácsos, előadójaul pedig *Klis Lajos* igazgató választotta meg. A rendező bizottság határozata szerint a gyógypedagógiai intézetek (siketnémák, vakok, gyengeelméjűek és gyenge-tehetségűek intézetei és iskolái) mint külön szakcsoport általában részt vesznek a kiállítás egyes osztályaiban oly formán, hogy készítményeik s egyéb gyűjteményeik az érzékű és épelméjű gyermekek készítményeivel és gyűjteményeivel leendő összehasonlíthatóság szempontjából a megfelelő szakosztályban intézmények szerint külön-külön csoportosítva egymás mellett állíttatnak ki.

A gyógypedagógiai szakcsoport előadója elkészítvén a kiállítás részletes programját és az anyaggyűjtés módozataira vonatkozó javaslatát, azt a budapesti gyógypedagógiai intézetek igazgatóival történt előzetes tárgyalás után a folyó évi március 20-án tartott gyűlésen bemutatta a kiállítás rendező bizottságának. A rendező bizottság ezen programot tanulmányozás és véleményadás végett kiadta az egyes szakosztályoknak. A szakosztályok

hozzászólása után fog tehát megállapíttatni a kiállítás gyógypedagógiai szakcsoportjának végleges programja, amelyet remélhetőleg már valamelyik legközelebbi számunkban közreadhatunk.

Megerősítés. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr *Govrik Bélát*, a siketnémák jolsvai intézetének tanárát állásában végleg megerősítette.

Gyászhir. Részvétellel értesültünk, hogy egyik kartársunknak, *Scholtz Lajosnak* az édes apja folyó évi március hó 7-én Szepesremetén elhunyt.

Egy magyar siketvak tanítása. A siketvakok oktatása ezután már hazánkban se fog ritkaságszámba menni. Mint értesülünk, *Adler Simon* kartársunk részéről történt ez irányban kísérlet és pedig meglepő eredménnyel. Egy *Egri Margit* nevezetű leányka 1904. év nyarán agyhártyagyulladás következtében megvakult és hallóképességét is jórészt elvesztette. Beható orvosi vizsgálat kiderítette, hogy a legrövidebb idő alatt teljes siketség következik be. *Adler* kartársunk pártfogásába vette a szerencsétlen leánykát és törekvése oda irányult, hogy mielőtt hallását és beszédképességét teljesen elvesztené, birtokába juttassa egy megfelelő érintkezési eszközhöz. Eleinte a Klein-féle írást tanulta meg a kis leány, később a Braille-féle írásra akarta őt említett kartársunk megtanítani, de miután a kis leány időközben teljesen megsiketült, és a Braille-írás megtanítása ily állapotban roppant hosszadalmasnak és az érintkezésre nézve nehézkesnek bizonyult, *Adler* egyszerű, de roppant ügyes módot talált fel a gyermekkel való szellemi érintkezés biztosítására. Ő ugyanis a gyermek bal keze középső-, gyűrűs- és kisujja középső és alsó izemeinek tenyér felől eső oldalát használja fel. Ez említett izek egy rendszert képeznek, hasonlóan a Braille-írás 3—3 pontból két függőleges sorban képzett pontrendszeréhez. Az egyes hangok jégeit a Braille-betűk pontjai elhelyezésének megfelelő és az említett izületekre ható tapintási érzések képviselik. Tehát a közép újj legalsó izére gyakorolt nyomás az »a« hangot, a középső és gyűrűs újj alsó izére gyakorolt nyomás a »b« hangot jelenti. A legnagyobb elismeréssel fogadjuk derék kartársunk ügyes és gyakorlati értékű találmányát és igaz örömmel tölt el bennünket az a tudat, hogy e szép eszme magyar embertől s kartársunktól ered, kinek e módszere, bár a reklam szárnya talán nem röpti is messze világgá, mégis büszkeségünket és dicsőségünket fogja képezni.

Országos gyermekvédő liga. Az 1898. évben Budapesten tartott nemzetközi gyermekvédő kongresszus hatása alatt, sőt bizonyos tekintetben ettől függetlenül is, néhány év óta óriásit haladt hazánkban a gyermekvédelem ügye. Maga az állam járt elől e tekintetben jó példával s a társadalom sem maradt adós. Ebben kétségtelenül nagy részük van azoknak a lelkes férfiaknak, kik e nemes ügy szolgálatában, szóval, írásban és tettel az ügynek állandó propagandát csinálnak. Nagy mértékben van hivatva az ügyet előmozdítani a gyermekvédelmi liga, amely *Edelsheim-*

Gyulai Lipót bárónak, a Gyermekvédelmi Lap főszerkesztőjének elnöklete alatt a múlt hó 25-én alakult meg. A liga célja első sorban egy akkora »gyermekvédő alap létesítése«, amelynek kamataiból a társadalmi gyermekvédelem összes anyagi szükségletei fedezhetők legyenek (?!), de célja továbbá a gyermekvédelem minden ágazatának — köztük a siketnémák ügyének is — a felkarolása és hathatós támogatása. A liga évente egyszer u. n. *gyermeknapot* rendez, amelyen felhívást bocsátanak ki, hogy ki-ki aznapi jövedelmének 1%-át bocsássa a liga céljaira, mi által az illető egy évre a liga tagjává lett; egyéb tagsági díj nincsen. Ha valakinek, úgy első sorban a siketnémák intézeteinek van okuk óhajtani, hogy e szép terv mielőbb megvalósuljon. Azonban nem hallgathatjuk el abbéli aggodalmunkat, hogy oly óriási alap megteremtése esetleg nagyon is sok időt vehet igénybe és talán célszerűbb volna a holt tőkének összerakása helyett, a kítűzött gyermekvédelem azonnali támogatására, az évi bevételnek legalább 50%-át évről-évre felhasználni.

Választmányi gyűlés. A »Siketnéma-intézeti Tanárok Orsz. Egyesületé«-nek választmánya *f. é. április hó 10-én d. u. 3 órakor* Budapesten a siketnémák áll. intézetének vizsgatermében gyűlést tart. *Tárgysorozat:* 1. Jegyzőkönyvhitelesítők kiküldése. 2. Az elnökség bejelentései. 3. Jogvédő bizottság létesítése. 4. A folyó évi közgyűlés előkészítése. 5. Szolgálati pragmatica. 6. *Plichta Béla* szegedi kartársunk értekezése az alsófokú beszédtanítási cél eléréséről. 7. Tagfelvételek. 8. Esetleges indítványok.

Dr. Kampe. Érdekes vendége volt március 24-ikén a siketnémák szegedi intézetének. *Dr. Kampe M.* kyotói egyetemi tanár Szegeden időzván, meglátogatta a siketnémák intézetét is, melynek különösen világos helyiségei és célszerű berendezése nyerték meg tetszését. *Dr. Kampe* elmondta, hogy *Japánban* ma — tudomása szerint — 2 intézet van, egy Tokióban, 132 növendékkel és egy Kyotóban valamivel kevesebb létszámmal. Mindkettőben, a német módszer szerint, hangbeszédre tanítják a növendékeket.

Nyugtázás. Mult kimutatásom óta a Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesületének következő tagjai fizettek tagsági díjat: 1905-re Németh László, Zádor Endre, Hobler Rezső, Nagy Péter, Bleuerné Lusztig Emma, Tolnai J. Béla, Adler Simon, Rózsa Ede, Palatinusz N. Károly, Klinda Kálmán, Nécsey János, Wolkóber János, Zattler Ida, Müller Lajos (II. f. é.), Klis Lajos, Lázár Pál, Istenes Károly (II. f. é.), Fehér Károly (II. f. é.), Hertilla Szilárd és Pápai Mariska (II. f. é.). — 1906-ra *Plichta Béla*, *Vatter Ferenc* (I. f. é.), *Kegler Ferenc*, *Kabán József*, *Nagy Péter*, *Derbész Bertalan*, *Erdős István*, *Kreupl Sarolta*, *Klug Péter*, *Greiner László*, *Abrahám János* (I. f. é.), *Sebestyén Károly*, *Wolkóber János*, *Kondra Mihály* és *Borbély Sándor*.

A »Szemle« 1905-ik évfolyamára előfizettek: a siketnémák aradi, egri, jolsvai, kaposvári (I. f. é.), kecskeméti, körmöcbányai, soproni, szegedi, temesvári, váci, pozsonyi, budapesti

állami, budapesti izraelita, kolozsvári és debreceni intézetek, illetve iskolák; a vakok budapesti intézete, a gyenge elméjűek budapesti intézete, a pápai tanítóképző, Boros Mór (I. f. é.), Pivár Ignác (I. f. é.), Erdős István, Greiner László, Herodek Károly, Horváth Gyula, Kabán József, Kegler Ferenc, Klinda Kálmán, Kreupl Sarolta, Markovits Árpád, Mlinkó István, Müller Lajos (I. f. é.), Nagy Péter, Piroška Károly (I. f. é.), Plichta Béla, Rédiger Károly, Vatter Ferencz, Németh László, Zádor Endre, Klug Péter, Höbler Rezső, Palotinusz N. Károly, Sztotfrid József, Wolkóber János, Zattler Ida, Wentzel József, Müller Lajos (II. f. é.), Taritzky Ferenc, Klis Lajos, Medgyesi János, Lázár Pál (II. f. é.), Istenes Károly, Erdélyi József (II. f. é.), Völker József, Veress Lajos (II. f. é.), Nemere Gyula (II. f. é.), Kelemen Ignác, Watzke Rezső, Fehér Károly (II. f. é.), Borbély Sándor, Bihari Károly, Kondra Mihály (II. f. é.), Pápai Mariska (II. f. é.), Schreiner Miklós (II. f. é.), Záborszky Árpád (II. f. é.), Vissy János. — A »Magyar Siketném-Oktatás« 1906. évfolyamára előfizettek: A siketnémák szegedi, körmöcbányai, budapesti állami, kaposvári, váci, ungvári, aradi intézetei illetve iskolái; a vakok budapesti intézete, a gyengeelméjűek budapesti orsz. intézete, a pápai tanítóképző int. ifj. olvasóköre, a nagykőrösi ev. ref. tanítóképző intézet önképzőköre, Plichta Béla, Vatter Ferenc (I. f. é.), Kegler Ferenc, Kabán József, Derbész Bertalan, Kreupl Sarolta, Klug Péter, Greiner László, Ábrahám János (I. f. é.), Kondra Mihály és Borbély Sándor.

Kolozsvárt, 1906. március 25.

Nagy Péter pénztáros.

Szerkesztői üzenetek.

G. J. Debrecen. A tavasz ébredésével a munkatársak is korábban ébredhetnek. Cikked elkészült. — **M. Á. Jolsva.** Igen terjedelmes és későn is érkezett. Sajnáljuk, hogy nem közölhetjük. — **K. L. Budapest. É. J. Arad. E. L. Vác. K. K. Kaposvár.** Becses válaszukat várjuk. — **R. K. Arad.** Az eszme igen jó, de — mint jelen számunkból láthatja — már nem időszerű.

Olvasóinkhoz! Lapunk, illetőleg a „Gyógypedagógiai Szemle“ és a „Szemle“ első évfolyamai a következők árban kaphatók:

I—V-ik évfolyam külön-külön 10 korona. Ugyanezen évfolyamok ára együtt, egyszerre rendelve 40 korona. A VI-ik évfolyamtól kezdve minden egyes évfolyam ára 7 korona. Ezek az árak azonban csak az egyesületi tagok számára vannak meghatározva, akik a részletfizetés kedvezményében is részesülhetnek. Intézetek számára bármely évfolyam ára 12 korona.

Szükségesnek tartjuk itt megjegyezni, hogy az I—V-ik évfolyamból már csak pár példány kapható.

Kiadóhivatal.